

GYERMEKJOGI JELENTÉS

GYERMEKJOGI JELENTÉS 2017

Vezetői összefoglaló

Készítette:
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

www.hintalovon.hu

A teljes jelentés [itt](#) letölthető

“Mi történt 2017-ben a gyerekekkel Magyarországon?”

Gyermekjogi jelentés 2017

Vezetői összefoglaló

Vajon hogy fognak a gyerekek visszaemlékezni 2017-re? Ez lesz az az év, amikor úszó vb-t rendezett Magyarország, vagy az év, amikor mégsem pályáztunk az olimpia megrendezésre? Ki fog eszükbe jutni? Enyedi Ildikó vagy Hosszú Katinka? A „Soros- plakátok” derengenek fel majd az emlékeikben, vagy az elképesztő januári jégzajlás a Dunán? Nem tudjuk, hogy melyik országos vagy közéleti esemény lesz a meghatározó, és milyen előjellel fognak visszagondolni a hajdanvolt 2017-re. Csak abban lehetünk biztosak, hogy a gyerekek nem kívülálló, hanem részesei a világunknak. Minden esemény, amit létrehozunk, amiben részt veszünk, és amit kommunikálunk, hat rájuk. S természetesen az egyéni, magánéleti, családi események bármikor felülírhatják ezeket, de azért nem árt időről időre emlékeztetni magunkat, felnőtteket, hogy a gyerekek abban a valóságban nőnek fel, amit mi közösségi szinten teremtünk számukra.

A 2017. év gyermekjogi szempontból meghatározó eseményei általában nem váltottak ki nagy, ösztársadalmi reakciót, bár továbbra is látjuk, hogy a média meghatározó erő abban, hogy egy-egy ügynek lesznek-e például jogi, jogalkotási vagy egyéb következményei. Szintén jellemző volt 2017-re a témák gyors váltakozása. Csak nagyon kevés olyan ügy volt, ami egész évben fenn tudta tartani valamilyen formában az „érdeklődést” társadalmi, politikai, szakmai vagy nemzetközi szinten.

Ezek egyike a **gyerekekkel szembeni szexuális visszaélések** témája volt, ami 2017-ben – részben a #metoo mozgalom hatására – folyamatosan a társadalmi viták és az érdeklődés előterében szerepelt. Pozitív volt, hogy több, megelőzést célzó jogszabály született, és soha korábban nem volt ennyi tudósítás „gyerek/erőszak” témában, mint most. A gyerekekkel szembeni erőszakkal foglalkozó írások harmada a szexuális erőszakra fókuszált, és 400 százalékkal nőtt az ilyen témájú médiamegjelenések száma az elmúlt években. Ennek a folyamatnak köszönhető (részben), hogy miközben a bűncselekmény áldozatává váló gyerekek száma összességében csökkent 2017-ben, a szexuális visszaélések sértettjévé váló gyerekeké nőtt. Ez feltehetően nem azt jelenti, hogy többi ilyen cselekményt követtek el, hanem hogy kevesebb gyerekekkel szembeni szexuális erőszak maradt rejtve 2017-ben, ami mindenképpen pozitív változás.

A szexuális erőszak áldozatává vált gyerekekkel az esetek több mint 90 százalékában olyan személy él vissza, akivel a gyerek bizalmi viszonyban áll. Erre a jellemző tényre még 2016-ban a bicskei gyermekotthon igazgatójával szembeni büntetőeljárás is felhívta a figyelmet, ahol az áldozattá vált gyerekek közül többen a nyilvánosság előtt is beszéltek arról, hogyan élt vissza velük az a felnőtt, akinek a „gondjaira voltak bízva”. Az ügy kirobbanását követően, 2017-ben a családjukon kívül, **gyermekotthonban élő gyerekek** helyzetével egyre több közéleti és szakmai fórum is foglalkozott, ezzel kiemelt gyermekjogi témává téve azt, hogy minden 3. gyereket anyagi helyzete miatt emelnek ki a családból, hogy nagy a szakemberhiány az intézményekben, és hogy a jogszabályi rendelkezések ellenére – a kapacitásbeli problémák miatt – továbbra is kerülnek 12 éven aluli gyerekek nevelőszülő helyett gyermekotthonokba.

Az állami gondoskodásban élő gyerekek esetében gyakran felmerül, hogy „másodrendű” állampolgárként kezeli őket a rendszer. Hátrányt szenvednek az oktatásban, a

tehetséggondozásban, az életkezdési lehetőségekben – és általában ezek a problémák „láthatatlanok” a társadalom többi tagja számára.

Hasonló – a többség számára láthatatlan vagy nehezen észrevehető – problémákkal küzd a gyerekek egy másik csoportja, a **fogyatékossgal élő**, valamint **a sajátos és speciális nevelési igényű, illetve tanulási zavarokkal küzdő gyerekek**, akik 2017-ben mégis több szempontból át tudták törni ezt a láthatatlan burkot, és meg tudták mutatni a problémáikat. Az ombudsman több jelentésben is foglalkozott a fogyatékossgal élő gyerekek helyzetével, a gödi Topházban készült felvételek „letarolták” nyár elején a sajtónyilvánosságot, majd később az oktatásitörvény-módosítás váltott ki nagy vitát – nem is annyira a rendelkezések, mint az azokat érintő rendszerbeli, személyi, szakmai hiányosságok miatt.

Magyarországon a fogyatékossgal élő gyerekek száma meghaladja a 35 ezret. A sajátos nevelési igényű gyerekek száma a statisztikák szerint folyamatosan növekszik, azonban integrációjuk az iskolarendszer hiányosságai miatt nem valósul meg. A fogyatékos gyerekek oktatáshoz, egészségügyi és szociális ellátásokhoz való hozzáférése nem megfelelő a családjukon kívül élő gyerekekhez hasonlóan (de más okokból).

A 2017-ben kiadott KSH-adatok szerint a fogyatékos gyerekek közül 829 él fogyatékos személyek otthonában. A gyermek- és lakásotthonban élő gyerekek harmada fogyatékossgal élő, míg a fogyatékos gyerekek gondozására szakosodott különleges nevelőszülők száma a 2017-es adatok szerint 20 százalékkal csökkent.

Nagyon fontos lenne, hogy a speciális figyelmet igénylő gyerekek helyzetére ne csak a sajtóban megjelenő botrányok idején figyeljen oda a társadalom. A speciális figyelmet folyamatosan biztosítanunk kellene – döntően azért, hogy helyzetükben előrelépés következhesse be, családjuk megkapják a szükséges támogatást, és a gyerekek ne „másodrendű” állampolgárokként lépjenek majd ki a felnőtt életbe.

A gyerekekkel szembeni szexuális erőszak, a családjukon kívül, gyermekotthonban nevelkedő és a fogyatékossgal élő gyerekek mellett 2017-ben a gyermekjogok szempontjából még egy fontos kérdés volt: a **menekülteké**. Elsősorban nem azért, mert olyan sok gyereket érintett volna: 2017-ben 232 gyerek egyedül és további 1600 gyerek a családjával együtt lépte át a magyar országhatárt. A kérdéssel azért kell foglalkozni, mert 2017. március 28-tól a határainknál megjelenő 14–18 éves gyerekekre nem vonatkoznak a gyermekvédelmi szabályok. Az ilyen gyerekek őrizetbe vehetőek és korlátlan ideig a tranzitónákban tarthatóak. A 14 éven aluli menedékkérő gyerekek eddig a főtí gyermekotthonban várhatták meg az ügyükben hozott döntést, de 2017 januárjában bejelentették, hogy a főtí gyermekotthont bezárják. Nem kérdés, hogy ezek a döntések szembemennek az ENSZ Gyermekjogi egyezményének rendelkezéseivel. A kérdés inkább az, hogy mit nyerünk és mit veszítünk a kialakult helyzeten. Nemcsak az 1832 nem magyar, hanem az 1,8 millió velünk élő magyar gyereket nézve. Ez 2017 egyik legfontosabb kérdése, amire azonban – mint a gyerekeknél általában – a választ csak később tudjuk majd meg.

Módszertan

A 2017. év gyermekjogi szempontból legfontosabb történéseit összegző jelentés az előző évihez hasonló módon, változatlan módszertannal készült. Az előkészítés során három területről gyűjtöttünk adatot és információt:

- 2017-ben elfogadott, illetve hatályba lépett jogszabályok, módosítások;
- 2017-ben publikált szakmai anyagok, statisztikai és információs források;
- 2017-ben megjelent tudósítások, hírek, médiamegjelenések.

Magyarországon a jogszabályok megkérdőjelezhetetlenül a legfontosabb részét jelentik a társadalmi folyamatok befolyásolásának, irányításának. Ha egy negatív tendenciára vagy jelenségre fény derül (és 2017-ben több ilyen is volt a gyerekekkel kapcsolatban), az elsődleges beavatkozási eszköz a jogszabályalkotás, és nem az okok szakmai alapú részletes feltárása, a folyamatok újraakalmazása vagy a személyi, anyagi erőforrások megerősítése. Mondhatnánk cinikusan, hogy azért, mert ez a legolcsóbb – de valójában mindannyian tudjuk, hogy nagy árat fizetünk azokért az új vagy módosított jogszabályokért, amelyeknek az elfogadását tudósítások és hírek százai követik, de a végrehajtását már néma csönd – a következő nagy médiavisszhangot kiváltó ügyig.

Ezt láttuk például a „gyermekbarát meghallgatósobák” bevezetésénél, amitől 2012/2013-ban hangos volt a sajtó, de amikor ezt a 2017-es jelentést készítettük, az derült ki, hogy a sobák számáról és kihasználtságáról nincs statisztika, nem tudjuk, hogyan működnek: a 2012-es rendelkezések már nincsenek érvényben, de csak 2018-ban lép hatályba az új szabályozás, ami majd – remélhetőleg – tiszta helyzetet teremt.

Arról, hogy a jogalkotás mennyiben alkalmas válasz a társadalmi problémák hatékony rendezésére, a rendszerváltás óta eltelt időszakban kaphattunk némi képet. Ahogyan arról is, hogy a média, a sajtó egyre erősebb, önálló hatalmi ág Magyarországon, aminek a gyerekekkel kapcsolatos ügyekre és magukra a gyerekekre gyakorolt hatását nem lehet figyelmen kívül hagyni.

A 2017. évi Gyermekjogi jelentést a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány szakmai csapata állította össze, de egyes részek megírásához más szervezeteknél dolgozó szakembereket közvetlenül is bevontunk. A jelentés első változatát szakmai fórum elé vittük, és vitára bocsátottuk.

A jelentés az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által 2014-ben Magyarország számára megfogalmazott Záró észrevételek struktúráját követi (a fejezetek betűjelei is ehhez igazodnak), illetve az anyag reagál is az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által megfogalmazott észrevételekre és kérdésekre ([angol](#) és [magyar](#) nyelven is elérhető), valamint készül egy gyerekeknek szóló változat a 18 éven aluliak számára is – hiszen ez a munka leginkább róluk, nekik szól.

A 2016. évi jelentés elérhető a www.hintalovon.hu/gyermekjogi-jelentes oldalon.

A 2017. évi anyaggal kapcsolatos észrevételeket az alábbi e-mail címre várjuk: info@hintalovon.hu. Köszönjük!